

me advocato ad te, hujuscemodi sermonem, quasi A præscires, habere cœpisti: « Si rex ibi facere vellet episcopatum, facile illum Ecclesiæ tuæ quod tibi utilius esset posse tribuere, te parvum inde fructum habere, totam illam terram pene silvam esse, Sclavos ibi habitare, te in illa longinqua vel nunquam vel raro venisse. » Nonne hæc in hunc modum dicta esse recolis? Cur modo difficile videtur quod tunc facile visum est? Ecce jam, ut confido, cognoscere potes me tibi injusta non suggerere, nec hortari ut plus regem timeas quam Deum, sed ut illum propter hunc et diligas et formides, honestaque non præcipienti, sed supplicanti ac retribuere volenti concedas; leviusque tibi erit partito in alium onere; facilius quoque de paucioribus animabus procurandis rationem Deo reddere poteris.

Quod si adhuc cedere non vis, et quia legitur Deum regnare facere hypocritam propter perversitatem populi (*Job xxxiv, 30*), resistendum putas nisi aliquo argumento subruatur, dicam inde quod sentio. Apostolus, organum Christi inflatum a Spiritu sancto, fallere nequaquam potest. Quidquid sonat, verum est, sed intelligentiam quærit. Quoties exigente malitia nostra a potestate nequam premimur, quidquid nobis ab ea præcipitur quod a fide non abhorreat et religioni catholicæ non adversetur, videtur mihi esse faciendum. Dura, difficilia, molesta grassentur in nobis, parendum est. *Quæ enim sunt, a Deo ordinata sunt.* Ibi culpanda est pravitas nostra, non ferientis justitia. Non enim nisi perversitate nostra regnaret hypocrita. Si quando vero hujusmodi aliquid a potestate illa nobis injungatur quod vel religionem vulneret, vel ad peccatum vergat, libere resistendum censeo; quamvis hoc non proprie, sed abusive, dicatur *resistere*, errata declinare, et recto itineris

(3) Sic prope apud Virgilium (*Æneid. xi*) Drances, ad cujus verba alludit hic Arnoldus, ut paulo

gressu justitiæ cursum peragere. Errata enim non recto ductu occurrunt, sed ex transverso et devio venientia, a recto tramite depellere volunt. Quippe errata non essent nisi a recto calle deviant. Unde et in operibus justitiæ præcipimur neque ad dexteram neque ad sinistram declinare. Hoc ita descripto, in his quæ a rege postulantur nihil invenies, ut ego cognoscam, quod religionem lædat vel ad delictum inducat, verum omnia divini cultus pietatem tueantur. Hoc et ipse in synodo miserabili, attamen luculenta oratione perstrinxit, quia, si se Deus privaret fructu ventris sui et humana, prole exhæredaret, se Deum, si dignaretur, libenter sibi hæredem facturum; et ad hoc nimis humiliter omnium præsentium suffragia poscit. Si interfueris, ut propitium te sentio, procul dubio misereris. Igitur mitescat, oro te, animus tuus; laxa sinum pietatis tuæ, parce tibi, miserere tuorum (3). Quod hypocritæ regi facere debueras, fac huic religionem astruenti. Honesta postulat, eadem satis et super retribuere parat. Si quid Ecclesiæ tuæ corporalis spatii subtrahitur, hoc idem spirituali ædificatione suppletur; multoque honoratior erit fecunda in filia quam omnino absque liberis sterilis remaneret et infecunda. Aufer rubiginem a corde, hilarem te ad hæc omnia deinceps ostende. Non veniet sero quem Deus adjuvare vult. Unde modo tristaris, decursa ista tentatione Deo propitio multum inde lætaberis. Tentatio est vita humana super terram. Non est homo qui non bibat de calice isto. Convertat Deus luctum tuum in gaudium. Nimis augustor quod tam dudum est quod te nec audierim nec viderim. Ideo vellem aliquid audire tuorum, sive per litteras, sive per vivam vocem. Sed sit arbitrato tuo. Satis operosus es, non audeo magis te defatigare.

superius ad Turni orationem Dranei respondentis. ED. PATROL.

ANNO DOMINI MXII

## SERGIUS IV PAPA

### NOTITIA HISTORICA

(GIACONIUS, *De Vitis Romanorum pontificum*, p. 284.)

Sergius IV, Petri Martini filius, Romanus, Bucca D porci antea dictus, ex castro Lunæ, monachus antea Benedictinus, sedit annos II, menses IX, dies XII, creatus xv Kal. Septembris, anno 1009. Vir sanctissimus vitæ, gratæque consuetudinis, et ante pontificatum, et in ipso pontificatu fuit, in pauperes liberalis, in amicos et familiares jucundus, in delinquentes clemens, in contumaces modestus. Tantæ prudentiæ præterea fuit, ut toto suo pontificatu nil commissum sit quo merito reprehendi gubernantis negligentia possit. In Deum enim omnem mentem convertens (quod facere omnes pontifices deberent), juste atque integre omnia ex animi sui sententia bene nativa, et moribus instituti sui gubernabat.

Interea vero ejus consilio et monitionibus principes Italiæ composito fœdere consilia ineunt pellendi Sarracenos a Sicilia insula, quam per multos annos detinuerant, idque moliri paribus animis et copiis instituunt.

Annus 1010 nobili Ungarorum ad fidem Christianam conversione nobilitatus est. Ipsum faciendæ rei initium ab ipso rege est ductum, qui cum Gisela, Heinrici regis sororem, eximia specie virginem conjugio impetrare non posset, nisi Christiana sacra susciperet, ultro ad sacrum lavacrum accessit, ac gentem suam pulcherrimi facti imitatione succendit.

Romualdus vir sanctitate moribus et pietate inimi-

gnis: anno 1009 Camaldusensis congregatio ab eo instituta manavit in Italia; qui eremetica studia persecutus in agro Aretino consedit, ac cujusdam casam Maldini in eremo habitavit, anno 1012.

Huic Sergio visum, et cardinalibus, principibusque viris urbis Romæ, imperium Germanicæ genti tribuere, quod ea natio, afflicta Hispania Galliaque ad novos reges translata, omnium Europæ provinciarum potentissima videretur. Decretumque ut in posterum dignissimum tantum eligeretur, et quem Romana Ecclesia probaret; qui Cæsar, et Romanorum rex appellatus; tum demum imperator et Augustus haberetur, si eum Romanus pontifex confirmasset. Hos autem imperatoris eligendi auctoritatem primo habuisse Ptolemæus refert: archiepiscopum Moguntinum Germaniæ, archiepiscopum Trevirensis Galliæ, archiepiscopum Coloniensem Italiæ nomine; his additi quatuor principes: marchio Brandenburgensis, imperatoris post electionem camerarius; comes palatinus, qui dapes; dux Saxonie, qui ense fert; Bohemiæ regem septimum electorem, imperatoris pincernam esse statutum: hisque in eligendum additum esse ad tollendam discordiam partium, ad utrum enim inclinasset, ea pars potior habebatur. Electionem igitur in septem viros ejusdem gentis contulere, qui nunc quoque summam ejus rei potestatem habent. Id vero non creditum ab Italica gente factum, quæ semper magnos viros habuit; nisi Ricordamus Etruscus, et gravis et antiquus scriptor, id in commentarios suos transtulisset; quem Johannes Willancus secutus est. Verum sunt qui hanc creandi imperatoris auctoritatem, non Sergio quarto sed Sylvestro secundo tribuant; quod Joannes Nauclerus scribat in monumentis Ecclesiæ Aquileiense reperiri hujusmodi electorum Germaniæ institutionem anno Domini 1002, Sylvestro secundo papa, qui Gregorio quinto successit, fuisse factam.

A Et manifeste ex rescripto Innocentii tertii liquet; quod verba illius manifeste declarant, in cap. *Venerabilem extra De electione*: « Verum inquit, illis principibus jus et potestatem eligendi regem in imperatorem, postmodum promovendum recognoscimus, ut debemus, ad quos de jure et antiqua consuetudine noscitur pertinere; præsertim cum ad eos jus et potestas hujusmodi ab apostolica sede pervenerit, et qui (sic) annos quinquaginta, plurimum minimumve Gregorium decimum antecessit, ut ex his constet contrariæ opinionis historicos longe lateque a recta ratione temporum aberrasse. Quare septem virorum institutionem, aut fuisse Sylvestri II pontificatu, aut Sergii IV vincitur. »

B Sergio ante pontificatum indecorum nomen fuit. Ditmarus enim libro sexto, vocatum fuisse Buccam porci, quod nomen haud impositum fuit puero, quibus pulchra nomina parentes infantibus imponunt, sed adulto ob antiquam occasionem. In Victoriano quoque codice idipsum enarratur. Tuncque institutum ut omnes qui in reliquum tempus summi pontifices designarentur in consecratione nomina mutarent: licet enim, inquit idem Ditmarus, aliquorum nomina fuerant mutata, non tamen omnium, nec hoc erat ex institutione generali. Ratio autem hujus institutionis fuit triplex: una quod Dominus beato Petro in apostolum electo, novum nomen imposuit; altera, quia mutari debent pontifices in perfectione vitæ et famæ, ideo et in nomine; tertia, quod turpe esset eum qui ad tam decorum dignitatis officium evehitur, aliquo nomine turpi et inhonesto appellari. Hos igitur auctores secuti, præcipue Ditmarum, qui Sergio quarto æqualis temporis fuit, (1) mutatio nominis tribuenda, non superioribus, qui Sergio cognomines fuere.

C Obiit Sergius quartus Romæ, iv Kal. Junii, anno 1012, sepultus Laterani. Vacavit sedes dies octo

(1) Ad plenum perfectumque sensum hic aliquid deesse videtur. ED. PATR.

## NOTITIA DIPLOMATICA

Sergii IV bullæ sunt scriptæ per manum:

*Benedicti notarii regionarii et scriniarii S. R. E.* (1, 4, 5, 6, 7, 8, 13, 14).

*Joannis scriniarii S. R. E.* (16).

Date per manum:

*Gregorii S. R. E. curdinalis presbyteri* (2).

*Petri episcopi S. Prænestinæ ecclsiæ et bibliothecarii S. Sedis apost.* (3, 13).

*Joannis S. R. E. diaconi cardinalis* (9).

*Gregorii episcopi et bibliothecarii S. sed. apost.* (16).

## SERGII IV PAPÆ EPISTOLÆ ET DIPLOMATA

### I.

*Sergius IV Andreæ episcopo Parentino possessionem paræciæ Ruviniensis castellorumque duorum asserit.*

(Anno 1010.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, V, 402.]

SERGIUS Episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ANDRÆ episcopo sanctæ Parentinæ Ecclesiæ, pro te et tuis successoribus in perpetuum.

Congruum valde namque est ut ea quæ a prædecessoribus nostris secundum sanctorum instituta canonum seu legum concessa sive confirmata sunt a

D nobis corroborentur, et firmiter corrigantur, ne post longa annorum curricula, instigante diabolo, aliquis contra sanctam matrem Ecclesiam insurgere et contra hanc nostram confirmationem conetur. Quapropter quod notum nobis pluries fecisti quod Joannes Aquileien. patriarcha olim invasisset Ruvini parochiam. ubi quondam episcopatus dicitur fuisse, nec non duo castella cum quadam valle tempore prædecessoris nostri Sylvestri, atque privilegium, quod ab ipso accepisti, ostendere curasti nobis. In quo etiam quomodo ter vocatus fuisset, et qualiter ipsam trinam citationem pro nihilo duxis-